

Lunds universitet

STVA22

Statsvetenskapliga institutionen

Vårterminen 2022

Handledare: Maiken Røed

Sverigedemokraterna och Nato: Argument under tio år

Hannes Ingvarsson

Mikael Sturk

Abstract

Under de senaste tio åren har den globala osäkerheten ökat. Konflikter i Afrika, Mellanöstern och Östeuropa har lett till att säkerhetsfrågor har blivit allt viktigare. Sverige har länge värdesatt sin neutralitetspolitik, men detta håller på att förändras då allt fler politiska partier börjat överväga ett medlemskap i Nato. Högerpartiet Sverigedemokraterna (SD) har länge varit mot ett sådant medlemskap, men verkar under senare år ha öppnat upp för ett sådant. Denna uppsats använder sig av svenska riksdagsdebatter samt debattartiklar publicerade i svenska tidningar för att undersöka hur Sverigedemokraternas argument kring ett eventuellt medlemskap har förändrats över tid. Arbetet drar slutsatsen att Sverigedemokraterna faktiskt har fått en mer positiv inställning till Nato. Det upplevda hotet från Ryssland har bidragit till detta åsiktsskifte, men också Sverigedemokraternas önskan att skapa ett närmare försvarssamarbete med Finland.

Nyckelord: Nato, Sverige, Sverigedemokraterna, argumentationsanalys, statsvetenskap

Antal ord: 9007

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Syfte	3
1.2 Bakgrund	4
1.3 Teori:	5
1.4 Metod	6
1.5 Material	7
2. Analys	8
2.1 Tidningsmaterial	8
2.2 Riksdagsmaterial	15
3. Slutsats	19
Referenser	21

1. Inledning

Under 2010-talet har flera förödande konflikter utbrutit i världen. Främst drabbat är kanske Mellanöstern, med ett långvarigt inbördeskrig i Syrien med inblandning från ett stort antal terroristgrupper och utländska aktörer. Men inte heller Europa har varit förskonat från krig. I samband med Majdanrevolutionen i Ukraina 2014 ockuperade Ryssland den strategiskt viktiga Krimhalvön. Samtidigt utbröt våldsamheter i den östra delen av Ukraina, där proryska miliser utropade de så kallade 'Folkrepublikerna Donetsk och Luhansk' med ryskt stöd (Kaldor 2018:67). Skakiga vapenvilor och stridigheter har sedan dess avlöst varandra, och kulminerade slutligen i Rysslands invasion av Ukraina i februari 2022. De senaste tio åren har även Kina försökt hävda sig alltmer på den internationella arenan, bland annat genom att göra territoriella anspråk i Sydkinesiska havet (Kaldor:2018:41,45).

Med bakgrund mot en alltmer orolig värld har säkerhetspolitiska frågor fått allt mer uppmärksamhet - även inom Sverige. Ett eventuellt svenskt inträde i Nato är något som har diskuterats en längre tid, men frågan har på senare tid blivit betydligt hetare. Flera partier har öppnat sig för ett medlemskap, men trots att det redan finns ett samarbete med andra Natoländer så har i skrivandes stund inga steg i den riktning gjorts. Ett parti som under en ganska lång tid motsatt sig ett sådant medlemskap har varit Sverigedemokraterna. Det är detta högerparti och dess inställning till Nato som kommer stå i fokus för denna uppsats.

1.1 Syfte

I samband med att det säkerhetspolitiska läget förändrats har vi iakttagit att Sverigedemokraternas inställning till Nato har börjat förändrats (DN:2022-04-11). Från att ha varit ganska skeptiska mot medlemskap så har det nyligen skett en tendens inom partiet att öppna för ett svenskt inträde i försvarsalliansen.

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur SD:s inställning har förändrats över tid. Vi har i denna uppsats använt oss av publicerade debattartiklar och riksdagsdebatter för att få en uppfattning av Sverigedemokraternas åsikt i frågan. Vi utgår från att partiets inställning har blivit mer positiv över tid, men vi vill se hur den har förändrats. Med andra ord: *Vilka argument för eller emot Nato-medlemskap har Sverigedemokraterna använt, och hur har de förändrats?*

Sverigedemokraterna är ett betydande parti i svensk politik. Det har under flera år varit det tredje största riksdagspartiet, och hade i mars 2022 18,6% väljarstöd (Sifo 2022). Trots närmanden från borgerliga partier tillhör SD inte heller något block och har på så sätt betydelse som vågmästare i svensk politik. Vi anser därför att det är relevant att studera deras inställning till svenska säkerhetsfrågor, i synnerhet i ljuset av ett alltmer oroligt Europa.

1.2 Bakgrund

Det kan vara värt att kort presentera några centrala aktörer och koncept. Sverigedemokraterna står, inte helt oväntat, i centrum för denna uppsats, och det ter sig naturligt att börja med dem.

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna är ett svenskt parti som grundades i Stockholm 1988. Partiet anses ha rötter i högerextrem ideologi, men har trots det gradvis vuxit sig starkare. Efter att ha legat under riksdagsspärren i lite över tjugo år kom partiet för första gången in i riksdagen i valet 2010 med 5,7% av rösterna. 2014 ökade de till nästan 13%, och i det senaste valet 2018 fick de 17,5 (Valmyndigheten 2021). Sedan 2005 har partiet letts av Jimmie Åkesson.

Sverigedemokraterna beskriver sig själva som ett "socialkonservativt parti med nationalistisk grundsyn" (Sverigedemokraterna 2019). Partiet ser konservatism, en solidarisk välfärdsmodell och nationalism som viktiga grundstenar i ett fungerande samhälle. I synnerhet samhällelig konservatism och nationalism kan i deras mening tjäna till att skapa samhörighet och stabila samhällen, som i stället för snabba revolutioner prioriterar långsamma och ansvarstagande reformer.

På webresursen ideologi.se, som använder sig av data insamlat av undersökning Chapel Hill Survey, kan man bland annat ta del av hur statsvetare och experter värderat svenska partier i olika politiska frågor. Som riksdagsparti har Sverigedemokraterna ett eget litet kapitel. Partiet konstateras vara "mycket höger, med låg grad av marknadsliberalism i ekonomiska frågor och en hög grad av konservatism i sociala frågor". I svensk politik står Sverigedemokraterna längst ut till höger på höger-vänster skalan. Invandringskritik och motstånd mot multikulturalism är något som nämns både i denna undersökning och i SD:s principprogram (Ideologi 2019)

En för denna uppsats relevant punkt i Sverigedemokraternas principprogram är deras ståndpunkt gällande det svenska försvaret (2019:24). Partiet ser det militära försvaret som den "yttersta garanten" för Sveriges demokrati, frihet, nationella självbestämmande och kulturella särart. SD anser att allmän värnplikt bör gälla, både för att stärka försvarskapaciteten och för dess goda "fostrande och sociala" effekter. För icke-vapenföra skall allmän tjänsteplikt gälla, och kvinnor ska kunna på frivillig basis delta i den väpnade delen av försvaret.

Mer intressant är att Sverigedemokraterna är öppna för skapandet av en nordisk försvarsallians, men ifall en sådan är omöjlig bör Sverige sträva efter neutralitet och alliansfrihet. Nato nämns i sammanhanget inte. Man tillåter även att Sverige ska kunna delta i internationella fredsbevarande insatser, men endast i sådana som är sanktionerade av FN. (2019:24)

NATO

Nato (North Atlantic Treaty Organization) är en mellanstatlig militärallians som bildades 1949 i samband med kalla krigets begynnelse mellan elva västeuropeiska länder, däribland Storbritannien och USA. Nato skriver på sin hemsida att syftet med bildandet var trefaldigt: att motverka Sovjetunionens expansionism, att motarbeta en ny nationalistisk militarism i Europa samt främja europeisk politisk integration (Nato a). Nato menar också att de uppmuntrar demokratiska värderingar och förespråkar fredliga lösningar på konflikter. Nato har idag 30 medlemsländer och sedan bildandet 1949 har dess struktur blivit alltmer integrerad medlemsländerna emellan (Nato b). Organisationen spelade en central roll under

kalla kriget och har deltagit i ett flertal olika konflikter. Efter Sovjetunionens fall har de idag ett större fokus på fredsbevarande insatser.

I skrivande stund (april 2022) är Danmark, Norge och Island medlemmar i Nato. Sverige och Finland är det inte. För svensk del finns det för närvarande ett så kallat värdlandsavtal med Nato sedan 2016 vilket innebär lättare utbyte av stöd Sverige och Nato emellan i händelse av kris eller krig. Sverige kan också agera värdland i samband med bland annat internationella militära övningar (Nato d). Sverige är deltar även i Nato-ledda fredsbevarande operationer och är en del av Nato-projektet 'partnerskap för fred' vilket även innefattar Finland (Nato sto). Sverige innehar dessutom status som 'enhanced opportunities' partner med Nato vilket innebär ett partnerskap med Nato skräddarsytt och anpassat för Sverige (Nato c). Således finns ett nära samarbete mellan Sverige och Nato via partnerskap och avtal trots att medlemskap saknas.

1.3 Teori:

Som teori kommer vi att använda vad det innebär att vara positiv till och vilken inställning partier kan ha till medlemskap i Nato.

Vi kommer använda oss av teorierna realism och liberalism för att få fram en teori som är lämplig för undersökningen. Med detta som utgångspunkt kan man dela in partiernas förhållningssätt till Nato i tre kategorier som existerar på en skala. Definitionen av att vara Nato-positiv fullt ut blir av naturliga skäl att förespråka ett svenskt Nato-medlemskap. Utifrån ett svenskt perspektiv blir det dock även relevant att ta med aspekten om hur partiet ser på samarbete med Nato som inte innebär medlemskap men militärt samarbete med organisationen. Här blir det en skillnad då ett parti kan förhålla sig positiva till Nato även då de inte förespråkar ett medlemskap i försvarsalliansen. Således kan även detta ses som att vara Nato-positiv, vilket är relevant ur ett svenskt perspektiv då ett fullbordat Nato-medlemskap sällan varit aktuellt på grund av den långvariga militära alliansfriheten (Gustavsson 2021:319–320).

Trots samarbete med väst förblev Sverige, åtminstone officiellt, neutralt under både andra världskriget och kalla kriget. Nato-medlemskap kom därför inte riktigt upp på den politiska agendan förrän Sovjetunionens fall. Därmed blir det relevant att inte enbart betrakta argument för och emot medlemskap men även en bredare inställning till Nato och samarbete med försvarsalliansen då det under lång tid funnits en konsensus om den militära alliansfriheten. En positiv inställning till Nato kan sägas ligga nära den liberala inställningen till internationella relationer som ser samarbete och interdependens, i det här fallet militärt, som eftersträvansvärt (Ericson 2021:90–91). Dock kan man även se drag av realism i att inte vilja bli medlem fullt ut då realismen ser maktbalans mellan stormakter som en viktig faktor för fred (Hall 2021:70–71). Ett svenskt medlemskap i Nato skulle då potentiellt anses rubba denna balans mellan stormakterna USA och Ryssland, då USA är en central del av Nato.

Den sista kategorien är den som utgörs av motstånd mot Nato och kan benämnas Nato-negativ eller Nato-kritisk. Denna innefattar ett motstånd mot samarbete med Nato och förespråkar en distansering från organisationen, kategorien kan även innebära kritik av Nato som organisation samt dess agerande. Detta innefattar främst att man motsätter sig olika avtal kring samarbete med Nato och förespråkar militär alliansfrihet eller samarbete med andra än Nato. Det kan även innebära att man kritiserar Natos agerande och inblandning i de konflikter som man varit delaktiga i både förr och nu, exempelvis kriget i Jugoslavien eller förhållandet

Nato-Ryssland. Kritik kan även riktas mot USA, en central del av Nato, eller andra medlemsländer och dess agerande vilket man inte vill sammanblanda sig med eller tar avstånd ifrån. Denna typ av Nato-kritik kan vi förklara utifrån realismen som ser internationella relationer som anarkiska och därmed är skeptiska till internationellt samarbete (Morgan 2022:19–20). Realismen som kan mynna ut i Nato-kritik lägger även vikt vid den nationella suveräniteten vilken kan anses hotas av en större försvarsallians som Nato (Morgan 2022:16). Realismen ser även försvaret av den egna staten som det primära vilket kan vara relevant för motståndet mot Nato som även gör utländska insatser. Den principiella skillnad mellan Nato-positiv och Nato-kritisk går således mellan att vilja distansera sig från försvarsalliansen och en vilja att militärt samarbeta med den. Medlemskap i Nato är enbart kulmen av att vara Nato-positiv men ingen nödvändighet.

Vår hypotes kring frågeställningen är att vi kommer se en förändring i Sverigedemokraternas inställning till Nato från ett motstånd och kritik mot Nato till en mer positiv inställning där samarbete med organisationen och ett potentiellt medlemskap ses som något positivt eller nödvändigt för Sverige. Denna hypotes grundar vi dels i det nyligen förändrade säkerhetsläget, dels i att Nato-positiva borgerliga partier gradvis har öppnat upp för samarbete med Sverigedemokraterna. Detta kan då ha ökat sannolikheten för att Sverigedemokraterna i sin tur blivit mer positiva till Nato.

1.4 Metod

Denna uppsats är en fallstudie av Sverigedemokraternas säkerhetspolitik, och då främst en undersökning av deras inställning till Nato. Det är ett högerkonservativt parti karakteriserat bland annat av kritik mot invandring och mångkultur samt betonar vikten av nationell suveränitet. I försvarsfrågor har det länge varit motståndare mot allianser och medlemskap i bland annat Nato, men denna ståndpunkt verkar ha förändrats under senare år.

Analysen kommer att vara deskriptiv - med andra ord strävar vi efter att visa upp hur förändringarna har skett över tid. Därmed går vi över till metod. Efter en lång diskussion gällande valet av metod valde vi slutligen att använda oss av en så kallad argumentationsanalys. Undersökningen kommer fokusera på åren 2010–2022, från och med Sverigedemokraternas inträde till riksdagen till skrivandes stund våren 2022. Denna tidsperiod blir relevant då det är den tid som partiet suttit i riksdagen under vilken man blivit tvungen att ta ställning i frågan då händelser utrikes väckt debatt, exempelvis Rysslands annektering av Krim 2014 samt det nuvarande kriget i Ukraina.

Men vad är en argumentationsanalys? En argumentationsanalys är en form av textanalys, och en metod för att studera material. Textanalys innebär inte att det måste vara just en skriven text, utan kan även innefatta andra medier, exempelvis film och tal. Lennart Hellspong skriver att syftet med en argumentationsanalys är att undersöka hur en text argumenterar för sin ståndpunkt. (2012:108–115).

Först och främst handlar ska man betänka ståndpunkten - alltså den centrala tesen i en text. Var är den, och är den uppenbar eller underförstådd? Sedan spelar skälet en roll. Man betraktar argumenten och hur de är uppbyggda. Försvar eller förnekar texten en viss tes, eller är den öppen för kritik? I en argumentationsanalys spelar just argumenten en viktig roll. Vilka är de och hur presenteras de; är de konstaterande, värderande eller föreskrivande?

Vidare kan man söka efter grundhållningen i argumentet för att ta reda på vilken verklighetsuppfattning, värdering och erfarenhet som gett upphov till texten. Slutligen så

spelar värdering en icke oviktig roll. Hur väl är argumentationen anpassad för mottagarna, deras föreställning och värdering. Vilka argument tas upp, och grundar de sig i något hållbart och troligt?

Denna metod blir relevant då vi vill analysera vilka argument som använts av sverigedemokraterna i debatten samt hur argumenten förändrats över tidsperioden som vi undersöker. Genom att analysera argumenten som används av SD kan vi även få en mer generell bild av hur denna typ av partier kan resonera och argumentera kring säkerhetsfrågor såsom Nato-medlemskap. På så vis får vi även en mer nyanserad bild av hur partiets syn på Nato skiljer sig från andra typer av partier som kanske landar i samma slutsats men utifrån annan argumentation och utgångspunkt i säkerhetspolitiken.

1.5 Material

Det material som kommer att analyseras i undersökningen kan delas upp i två huvudtyper: debattartiklar och riksdagsdebatter. Vi kommer i samtliga fall använda oss av Sverigedemokraternas egna uttalanden (via deras representanter) i arbetet. På så sätt kommer vi mer eller mindre ignorera material som talar *om* Sverigedemokraterna. Fokuset är på vad Sverigedemokraterna *själva* säger.

Vi kategoriserar riksdagsdebatter som de muntliga (och ibland textuella) uttalanden som görs av politiker i den svenska riksdagen. Dessa sker vanligen i samband med politiska överväganden såsom motioner och omröstningar, och ämnar presentera partiets ståndpunkt i frågan. Dessa material har varit svårare att arbeta med eftersom de är mycket omfattande, men de är också lovande eftersom talarna väldigt tydligt försöker presentera sina ståndpunkter.

Debattartiklar kategoriserar vi som material som publicerats i svenska tidningar och som skrivits av representanter för Sverigedemokraterna. Dessa texter framför ofta en politisk ståndpunkt eller åsikt gällande ett 'hett' ämne eller specifikt problem. Dessa brukar vara lätta att identifiera eftersom de ofta tydligt markeras i tidningar som just debattartiklar som representerar författarnas egna åsikter. Vi utgår ifrån att de även kan representera partiet.

När det kommer till riksdagsmaterial utgår vi ifrån att det som Sverigedemokraternas representanter uttalar måste även vara representant för partiets officiella linje. Ledamöterna är folkvalda och har, antar vi, partiledningens tillit. Vi ser därför detta material som en direkt representation av Sverigedemokraternas politiska åsikt. Samma logik gäller när det kommer till debattartiklarna. Såvida vi inte kan se att författarna på något sätt har kommit i konflikt med partiet, eller blivit kritiserade av det för det de skrivit, så talar de i viss mån även för Sverigedemokraterna. Författare till artiklar och debattörer kommer att namnges i samband med att deras alster analyseras. Totalt har vi använt oss av fem debattartiklar och fyra riksdagsdebatter samt två intervjuer med partiföreträdare då debattartiklar från den nutida debatten kring Nato inte finns.

Genom läsning av materialet och genom att studera det utifrån en argumentationsanalys strävar vi efter att få en uppfattning av de argument och tankar som Sverigedemokraterna har i Nato-frågan. Vi kommer sedan placera dem i en tidslinje för att se hur och var förändringen skett. Sökandet efter material har gjorts utifrån 2010–2022 men relevant material har hittats först 2013 och det nyaste materialet är från 11 april 2022.

För att hitta relevanta artiklar att använda i vår undersökning kommer vi att använda oss av riksdagens hemsida samt ett mediearkiv som heter Retriever genom lunds

universitetsbibliotek där man kan hitta tidningsartiklar. Som sökord i dessa databaser för att få fram vårt material har vi använt följande: *Nato och sverigedemokraterna* och *debatt*.

2. Analys

Vi har valt att dela upp analyskapitlet i två underkapitel. Det första kommer att analysera tidningsmaterial. Det andra kommer att fokusera på riksdagsmaterial.

2.1 Tidningsmaterial

2013/01/31- “Mikael Jansson (SD): Regeringen hycklar om försvaret”

Denna debattartikel berör huvudsakligen budgetering till försvaret men trots detta finns det stycken som även berör försvarssamarbeten och Nato.

Mikael Jansson, dåvarande försvarspolitisk talesperson i Sverigedemokraterna, skriver i sin debattartikel följande:

“vi anser att en nordisk försvarspakt och ett partnerskap med Nato, alltså inte medlemskap, är den riktiga balanspunkten där vi kan säkerställa ett gott försvar samtidigt som vi behåller vår självständighet.”

Sverigedemokraternas tes kring försvarssamarbeten är således år 2013 att Sverige bör ingå en försvarspakt med de nordiska länderna samt ha ett partnerskap med Nato. Det tydliggörs även att ett partnerskap inte innebär ett medlemskap i Nato, vilket är ett tydligt nej. Argumenten som används för denna tes är att denna typ av försvarssamarbete utgör en balanspunkt mellan en god försvarsförmåga och svensk självständighet. Premisserna blir därav att ett Nato-medlemskap hotar den svenska självständigheten inom säkerhetspolitiken samtidigt som det skulle utöka den svenska försvarsförmågan. En annan premis blir att en nordisk försvarspakt inte skulle hota svensk säkerhetspolitisk självständighet likt ett Nato-medlemskap.

2017/02/02 - “Regeringen har blivit Putins nyttiga idioter”

Den här artikeln handlar om att sverigedemokraterna vill stoppa den ryska Nordstream 2 till Karlshamn men innehåller även argumentation kring Nato.

I det sjätte stycket skriver man:

“En defaitistisk myt som odlas av Nato-lobbyn är att Sverige aldrig kan rusta upp för att motstå ett militärt stormaktsangrepp. Länder som enbart avser utföra defensiva krig behöver bara värdera vad en potentiell angripare har för offensiv kapacitet, vilket bara är en del av dess samlade militära förmåga. Sverige kan och måste upprusta sin totalförsvarsförmåga för att kunna avvärja ett eventuellt ryskt angrepp.”

Tesen i detta stycke är att Sverige ensamt inte är kapabla till att motstå ett militärt stormaktsangrepp, vilket argumenteras emot. Argumentet som används för att avfärda denna tes är att man i ett defensivt krig enbart behöver värdera den offensiva kapaciteten hos angriparen vilken inte är densamma som den totala militära kapaciteten. Sverigedemokraterna argumenterar sedan för att Sverige kan försvara sig mot Rysslands offensiva kapacitet om

totalförsvarsförmågan upprustas. Således blir argumentationen att Sverige inte behöver gå med i Nato för att motstå ett angrepp från en stormakt då den egna försvarsförmågan, vid upprustning, är god nog vid försvarskrig i förhållande till angriparens offensiva kapacitet. Det används även en relativt hård retorik där begrepp såsom "defaitistisk myt" och "Nato-lobbyn" förekommer. Detta tyder på ett synsätt att ett svenskt Nato-medlemskap är något som ligger i Natos intresse snarare än Sveriges säkerhetsintresse.

Vidare skriver man:

"För det andra ska vi ha goda relationer till framförallt våra nordiska grannar, men även USA, för att kunna ingå långtgående samarbeten vad avser teknik, övning och annat av fredstida karaktär. Däremot ska det med tydlighet framgå att Sverige är helt fristående från Nato vad gäller allt bortom fredstida förhållanden."

I den första meningen är tesen att Sverige ska ha goda relationer till nordiska grannländer samt USA utifrån argumenten att kunna samarbeta gällande teknik, övning och annat av fredstida karaktär. I den andra meningen görs ett påstående att Sverige ska vara fristående från Nato "vad gäller allt bortom fredstida förhållanden" vilket kan tolkas vid händelse av krig eller konflikt. Ett medlemskap i Nato blir med detta påstående uteslutet för Sverigedemokraterna. Detta påstående fungerar även som argument för nästkommande mening där man förespråkar att riva upp värdlandsavtalet med Nato. Premissen blir således här att värdlandsavtalet innebär att Sverige inte är fristående från Nato vid händelse av konflikt eller krig.

Man skriver även:

"Samtidigt vill vi att Sverige och Ryssland har ett neutralt förhållande till varandra."

Och:

"För det tredje vill vi ingå ett defensivt försvarsförbund med Finland. Finland och Sverige skulle tillsammans utgöra en stark och balanserande faktor i vår region, men framförallt skulle det innebära att våra två länder kraftigt ökar den krigsavhållande effekten mot våra två länder."

Här föreslår man att Sveriges förhållande till Ryssland ska vara neutralt samt att ett defensivt försvarsförbund bör upprättas med Finland. Argumenten som används för försvarsförbundet med Finland är att det skulle utgöra en stark och balanserande faktor i regionen samt att den krigsavhållande effekten mot Sverige och Finland skulle öka. Argumentet om att vara en balanserande faktor och neutraliteten mot Ryssland ger en implicit premis av att ett medlemskap i Nato skulle vara att stå på USA:s sida och på så sätt rubba maktbalansen mellan stormakterna. Detta styrks även när man skriver:

"Sverige ska ansvarsfullt bidra till att bibehålla den geopolitiska balansen i vår del av regionen, men samtidigt förbereda oss för det värsta."

Här föreslår man att Sverige ska bidra till att bibehålla den geopolitiska balansen i vår region samtidigt som vi förbereder oss för det värsta. Detta kan tolkas som ett implicit argument för upprustning och samtidigt emot Nato-medlemskap. Premissen att maktbalans mellan stormakterna är avgörande samt att ett svenskt Nato-medlemskap skulle rubba denna balans styrks här ytterligare.

2017/11/09- "SD: Sverige blir bonde på USA:s schackbräde"

Denna debattartikel berör huvudsakligen inköp av luftvärnssystemet Patriot men innehåller stycken gällande egen försvarsförmåga kontra försvarssamarbeten.

"Borgarna och de rödgröna bygger en svag svensk försvarsförmåga och hoppas att någon annan ska försvara oss"

I debattartikelns inledning kritiserar man övriga politiska partier i riksdagen och påstår att de försvagat den svenska försvarsförmågan och tänker förlita sig på andra länder för att försvara Sverige. Här finns det en underton av att den egna försvarsförmågan är det centrala i Sverigedemokraternas politik över försvarsallianser och det kan även tolkas som att man anser de stå emot varandra i någon grad. Beroende av andra stater för en tillräcklig försvarsförmåga framställs således som något negativt.

I det första stycket återupprepas kritiken mot de andra partierna med påståendet att de tänker förlita sig på andra för att försvara Sverige. Argumenten som används är att dessa partier gemensamt nedrustat förvaret från ett av de starkaste till ett av de svagaste i Nordeuropa. Man kritiserar sedan deras inköp av det amerikanska luftvärnssystemet Patriot vilket man anser vara gammalt och dyrt. Sedan argumenterar man att detta luftvärnssystem enbart köpts in för att de andra partierna vill ställa sig in hos makthavarna i USA vilka man anser att de gjort Sverige beroende av. I slutet av stycket gör man sedan påståendet att inköpet visar på att varken Socialdemokraterna eller de borgerliga vill rusta upp den egna försvarsförmågan till att ensam kunna stå emot ett stormaktsangrepp. Argumentationen i detta stycke tyder på att man anser att den svenska självständigheten inom säkerhetspolitiken är viktigt och att den är hotad av att köpa in luftvärnssystem från andra stater, återigen påpekas vikten av oberoende från andra stater.

Påståendet om att de andra partierna valt vapensystemet Patriot för att gå USA och dess makthavare till mötes upprepas sedan i slutet av nästkommande stycke där man skriver:

"Socialdemokraterna och Moderaterna har i valet mellan ett billigare, bättre system valt ett gammalt och dyrare vapensystem - för att gå USA till mötes."

Då USA är en central del av Nato kan denna typ av argumentation för självständighet från USA även tolkas som en underton av Nato-kritik.

Fortsättningsvis skriver man följande i det fjärde stycket:

"Den samlade ryska försvarsförmågan är inte densamma som deras offensiva kapacitet, den ryska offensiva förmågan är inte i närheten av Sovjetunionens. Sverige kan därför om vi genomför ett ambitiöst upprustningsprogram bygga en egen försvarsförmåga som kan vinna ett försvarskrig."

I detta stycke blir tesen att Sverige vid upprustning kan vinna ett försvarskrig mot Ryssland. Detta genom argumenten att offensiv kapacitet inte är densamma som samlad försvarsförmåga samt att den ryska offensiva kapaciteten inte är lika stark som Sovjetunionens var. Här blir således ett implicit argument att Sverige inte är beroende av försvarssamarbete såsom Nato för att försvara sig mot ett stormaktsangrepp. Detta kan även tolkas som att om Sverige inte behövde en försvarsallians under Sovjetunionens tid är det än mindre relevant för försvarsförmågan i nutid.

Samma stycke avslutas med följande mening:

“Då krävs att vi köper in vapensystem som är kostnadseffektiva, som har god verkanseffekt och som helst kan utvecklas med svensk försvarsindustri.”

Återigen betonas vikten av självständighet i försvars och försvarsindustri samt en underton av kritik mot att de andra partierna köpt in vapensystem för att gå USA till mötes.

I det sista stycket återupprepas påståendet att de andra partierna tänker förlita sig på andra stater i stället för att rusta upp det egna försvaret.:

“Borgarna och de rödgröna bygger en svag svensk försvarsförmåga och hoppas att någon annan ska försvara oss.”

Man skriver sedan följande:

“Nato kanske inte överlever som organisation och för USA är vi andra bara bönder på deras schackbräde. En dag kan Europa stå utan några garantier från USA.”

Här framgår en skepticism mot försvarsallianser då man anser Nato vara en bräcklig organisation vilket inte går att förlita sig på samt en kritik mot USA vilka anses använda andra länder som bönder på deras schackbräde. USA anses således göra det som gynnar dem vilket gör att de inte går att lita på för försvarsunderstöd. Medlemskap i Nato torde således vara uteslutet för Sverigedemokraterna då man målar upp denna bild av organisationen som skör.

Debattartikeln avslutas med att citera en forntida fältmarskalk:

“Minns fältmarskalk Ehrensvärds eftermäle som inristats på Sveaborg: "Eftervärd, stå här på egen botn, och lita icke på främmande hjälp."”

Här används återigen argumentet att Sverige bör rusta det egna försvaret istället för att vara beroende av främmande hjälp. Således är en genomgående argumentation i denna debattartikel att det svenska försvaret och försvarsindustrin bör vara så självständig som möjligt och att Sverige därför inte bör förlita sig på andra länders försvarsindustrier. En premis som är tydlig i artikeln är att en svag egen försvarsförmåga innebär högre beroende av andra medan en stark försvarsförmåga möjliggör självständighet vilket anses eftersträvänsvärt.

2019/02/15- “SD: Enfaldigt när partier ropar på Natoanslutning”

I denna debattartikel inleder man med att uttrycka en oro över att vissa partier enfaldigt förespråkar Natoanslutning.

“Vi ser med viss oro på utvecklingen och retoriken hos vissa partier som så tydligt och enfaldigt ropar efter en svensk Natoanslutning.”

Man upprepar sedan denna oro i fjärde stycket där man skriver:

“Vi ser med viss oro på utvecklingen och retoriken hos vissa partier som så tydligt och enfaldigt ropar efter en svensk Natoanslutning. Det är oansvarigt och kan i förlängningen innebära en ökad säkerhetsrisk.”

Här argumenterar man att en svensk anslutning till Nato är oansvarig då den skulle kunna innebära en ökad säkerhetsrisk. Detta kan tolkas som att man anser ett medlemskap kan provocera Ryssland vilket således skulle öka hotet mot Sverige.

Man skriver sedan vidare om försvarssamarbete i sista stycket:

“Även om Sverigedemokraterna anser att Sverige skall vara utanför stora militärallianser så finns det starka skäl att göra ett undantag och eftersträva ett försvarsförbund med Finland.

I detta stycke förespråkar man att Sverige ska hålla sig utanför stora militärallianser, inte militärallianser som sådana. Vidare vill man eftersträva ett försvarsförbund med Finland vilket skulle utgöra ett undantag från alliansfriheten. Försvarsförbundet med Finland presenteras således som ett alternativ till ett Nato-medlemskap vilket man inte anser vara rätt väg att gå.

2020/12/09- “Sverige bör hålla en dörr öppen till Nato”

I debattartikelns inledning nämns att Sverigedemokraterna länge propagerat för ett försvarsförbund med Finland. Man hävdar sedan att man med Nato-optionen tar ett avgörande steg i denna riktning.

Man fortsätter sedan med att argumentera för att en Nato-option, likt den i Finland, skulle stärka säkerheten i Sveriges närområde. Det tydliggörs sedan att en Nato-option inte innebär en avgörande förändring i partiets säkerhetspolitik samt att man fortsatt är emot ett medlemskap i Nato då man inte ändrat uppfattning.

I nästkommande stycke poängterar man att en Nato-option skulle harmonisera med Finlands synsätt i säkerhetspolitiken samt att det innebär en ökad handlingsfrihet om säkerhetsläget skulle försämrats. Således finns här ett tydligt fokus på att göra gemensam sak med Finland samt att en öppenhet inför Nato-medlemskap finns vid ett försämrat säkerhetsläge. Återigen förtydligar man sedan påståendet att detta inte innebär ett medlemskap i Nato utan enbart att man förbehåller sig rätten att gå med i Nato. Även om man är tydliga i sin argumentation att för tillfället inte gå med i Nato utesluter man inte att gå med i framtiden.

Villkoren för ett framtida medlemskap i Nato beskrivs sedan i följande stycke där man skriver:

“Sverigedemokraterna kommer inte att tillåta ett medlemskap utan att först förankra detta hos det svenska folket genom en folkomröstning och att en sådan eventuell anslutning sker tillsammans med Finland.”

Det finns således två villkor för att Sverige ska gå med i Nato, bortsett från ett försämrat säkerhetsläge som tidigare nämnts. Dessa är att en folkomröstning förankrar beslutet hos folket samt att även Finland ansluter samtidigt som Sverige.

Sedermera argumenterar man för Nato-optionen med tre möjligheter som man anser den kunna ge. Dessa är:

“På sikt ingå i ett försvarsförbund med Finland.

Säkra en varaktig och ihållande finansiering av försvaret.

Ge Sverige svängrum i ett eventuellt säkerhetspolitiskt skifte i vårt närområde.”

Först och främst argumenteras för en Nato-option utifrån att det fördjupar samarbetet med Finland och på så sätt möjliggör ett framtida försvarsförbund tillsammans. Återigen betonas vikten av det svensk-finska samarbetet som en grundval i Sverigedemokraternas säkerhetspolitik. Det andra argumentet är att säkra en varaktig finansiering av försvaret vilket tyder på att den egna försvarsförmågan är central för partiet. Till sist argumenterar man att en Nato-option skulle ge svängrum vid ett säkerhetspolitiskt skifte i närområdet, det vill säga ett försämrat säkerhetsläge. Detta argument är helt enkelt ett argument om att Sverige vid ett sådant läge kan gå med i Nato vilket upprepar öppenheten för ett medlemskap inom partiet. Sverigedemokraterna har således en underton i sin argumentation att Nato kan utgöra en säkerhetsgarant för Sverige.

Därefter återupprepas att Nato-optionen innebär en harmonisering med Finland samt signalerar en vilja att fördjupa samarbetet mellan länderna. Utifrån detta argumenterar man sedan att Nato-optionen är ett viktigt steg för att kunna ingå ett försvarsförbund med Finland.

Man betonar sedan vikten av den egna försvarsförmågan och poängterar därefter vikten av den svensk-finska relationen kring Nato. Man klargör att om en Nato-option skulle utnyttjas, det vill säga om Sverige söker medlemskap i Nato, är det avgörande att det sker tillsammans med Finland. Man anser inte att Sverige bör ansöka på egen hand till Nato. Således upprepas ståndpunkten att Finlands agerande är centralt för partiets säkerhetspolitik och därmed är öppenheten för Nato till stor del beroende av den finska inställningen i frågan.

Avslutningsvis skriver man:

“Vi vet aldrig vad framtiden bjuder. Att hålla alla dörrar öppna och samtidigt stärka Sveriges försvarsförmåga är något som gynnar oss alla.”

Här uttrycks en osäkerhet inför framtidens säkerhetsläge vilket gör att en öppenhet i säkerhetspolitiken är gynnsam. Därmed betonas än en gång att partiet inte utesluter ett framtida medlemskap i Nato vid ett förändrat säkerhetsläge.

2022/03/11- “Åkesson: Utesluter inte att vi hamnar i Nato så småningom”

Denna artikel är en intervju med Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson om Nato. det är därmed ingen debattartikel men innehåller ändå relevant information och uttalanden från Sverigedemokraterna.

I artikelns inledning nämner SVT att partiledningen på dess valkonferens vill att partiet omprövar sin inställning till Nato och göra gemensam sak med Finland. Jimmie Åkesson kommenterar:

“Det vore olyckligt om vi hamnar efter Finland, vi borde snarare göra den här processen tillsammans”

Man öppnar för medlemskap om Finland ansöker och argumentationen här är således att Sverige bör agera i likhet med Finland i Natofrågan.

Åkesson konstaterar sedan att partiledningen vill öppna upp för att möjliggöra ett medlemskap i Nato. Således vill man inte bestämt gå med utan att möjligheten att gå med ska vara nära till hands, detta, som nämnts tidigare, för att kunna godkänna medlemskap om

Finland går med. Det förtydligas senare att man förhåller sig återhållsam samtidigt som man öppnar för att i framtiden bli medlemmar när Åkesson säger följande:

“Att gå från att vara helt emot till att vara helt för är inte trovärdigt, som konservativ tror jag på att man ska vara försiktig i sitt framåtskridande, men jag utesluter inte att vi hamnar i Nato så småningom”

Avslutningsvis säger Åkesson följande:

“Sverige är i hög grad del av Nato redan, genom partnerskap och värdlandsavtal som vi redan har. I någon mening är det svårt att hävda alliansfrihet och neutralitet, den hållning som har tjänat oss väl under efterkrigstiden.”

Åkesson och Sverigedemokraterna argumenterar här att den relation Sverige har med Nato redan brutit alliansfrihet och neutralitet i någon grad vilket blir en implicit uppfattning om att steget till medlemskap inte är alltför stort. Han säger även att alliansfriheten har tjänat Sverige väl, inte att den gör det, och pekar på ett förändrat säkerhetsläge. Således förminskas steget till Nato-medlemskap i det här uttalandet vilket gör en förändrad inställning till en mindre fråga.

2022/04/11 – ”SD öppnar för ja till Nato”

Även denna artikel är en intervju, denna gång med partiets utrikespolitiska talesperson Aron Emilsson om partiets inställning till Nato-medlemskap. Aron Emilsson säger i denna intervju följande:

“Vi är för ett villkorat Nato-medlemskap. Villkoren är att Finland väljer att gå med i Nato, samt att det säkerhetspolitiska läget kräver det”

Sverigedemokraterna har två villkor för ett svenskt Nato-medlemskap, att Finland går med samt att det säkerhetspolitiska läget kräver det. Det förtydligas dock inte vad detta säkerhetspolitiska läge skulle vara som kräver medlemskap.

I artikeln nämns att Sverigedemokraterna öppnat för att godkänna ett medlemskap och Emilsson menar att det inte är en som han beskriver okritisk positionsförflyttning utan att det finns frågetecken kring exempelvis säkerhetsgarantier. Här finns det trots ett öppnande för medlemskap ändå en viss återhållsamhet.

På frågan om varför man omprövar just nu svarar Emilsson att det beror på att Finland förmodligen går med i vilket fall Sverigedemokraterna vill ha en tydlig linje i frågan. Den finsk-svenska relationen är således viktig i argumentationen för partiets öppnande till Nato-medlemskap. Detta stärks ytterligare då Emilsson argumenterar för att Sverige inte bör gå ensamt in i Nato utan Finland och att det viktiga är att länderna gör gemensam sak i frågan. Han säger dock att det krävs starka skäl för att Sverige utan Finland ska söka medlemskap vilket gör att en liten öppning för den möjligheten finns. På frågan om vilka skäl detta skulle vara svarar han:

“Det skulle vara ett kraftfullt försämrat säkerhetsläge där Sveriges säkerhet är hotad om vi står utanför. Jag ser det som mycket svårt att agera ensamt utan Finland.”

Det tydliggörs inte vad ett kraftfullt försämrat säkerhetsläge rent konkret skulle innebära samt upprepas svårigheten med att ansöka utan Finland. Detta tyder på en stor tveksamhet till att

Sverigedemokraterna kommer godkänna ett ensamt inträde i försvarsalliansen utan stort fokus är på att göra gemensam sak med Finland snarare än vilket beslut som tas i slutändan.

I avslutningen kritiserar man Socialdemokraternas vilja att ha ett beslut inom sitt parti innan sommaren vilket man menar är för lång tid och riskerar göra att Sverige hamnar efter Finland vilket anses ofördelaktigt. Återigen betonas vikten av att göra gemensam sak med Finland, här med argumentationen att det utgör en signal gentemot Ryssland.

2.2 Riksdagsmaterial

2014/04/11 Interpellationsdebatt: Saklig prövning av svenskt medlemskap i Nato.

Den 20 november 2014 diskuteras Nato-frågan livligt i den svenska riksdagen. I en interpellationsdebatt med titeln *Saklig prövning av svenskt medlemskap i Nato* talar Sverigedemokraternas riksdagsledamot Jeff Ahl mot ett eventuellt svenskt medlemskap (2014/15:101)

Ahl går hårt åt Moderaterna, som via sin argumentation för ett Nato-medlemskap börjar i helt fel ände. Ahl menar att Moderaterna har bedrivit en "verklighetsfrånvärd" försvarspolitik tillsammans med de andra borgerliga partierna under de senaste två mandatperioderna, vilket har lett till att Sverige kan försvara sig inte längre än en vecka vid angrepp. Ett Nato-medlemskap är därmed långt borta, eftersom Sverige inte lever upp till minimikraven för ett sådant (anf:106)

"[Sverige] ligger i Rysslands uttalade intressesfär" säger Ahl, och det mot en bakgrund av att Sveriges försvarsförmåga är mycket begränsad. Inte heller vill ryssarna att "Gotland ska bli en Nato-ö." Ahl menar att Ryssland redan tidigare visat villighet att med militärt våld försvara sina intressen - inklusive Ukraina och Georgien. Ahl binder detta till att båda länderna visat intresse för ett Nato-medlemskap. I stället för Nato talar Ahl om värdet av en försvarsallians med Finland. En sådan skulle enligt honom ha "tydliga defensiva intentioner", och majoritet av det finska folket ger redan stöd för en sådan. Ahl frågar sig varför svenska partier och försvarspolitiker inte har diskuterat i den riktningen.

Ahl fortsätter kritisera den i hans ögon oansvariga försvarspolitiken som bedrivits under de senaste åtta åren. Han går så långt som att beskriva Sverige som ett "säkerhetspolitiskt svart tomrum i Norden" som "bidrar till att skapa instabilitet [och] riskerar våra grannars säkerhet" genom sin försvarspolitik. Slutligen återvänder Ahl till att tala om att ge stöd för lokala försvarsallianser. Han menar att Sverige redan har frångått alliansfriheten genom olika samarbeten, så varför ska inte landet ta steget att bilda en allians med Finland? Återigen poängterar han att Sverige och Finland har "tydliga defensiva intentioner", och att en allians länderna emellan inte skulle provocera fram en rysk aggression (anf:110)

I detta tal framställs Ryssland som ett hot och en potentiell motståndare, men det förklaras genom landets vilja att försvara sina intressen. Ryssland, menar Ahl, ser Nato som ett hot mot sina egna intressen. Däremot så skulle federationen inte se en svensk-finsk försvarsallians som ett aggressivt hot. Man kan tolka Ahls argument som en kritik mot ett svenskt flirtande med Nato - något som bidrar till en rysk hotbild - samtidigt som den egna försvarsförmågan är mycket svag. Med andra ord har Sverige för närvarande det sämsta av två världar: man irriterar Ryssland samtidigt som man är militärt svag. Lösningen blir då att öka den militära försvarsförmågan och söka förbund med Finland.

2016/12/13 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan

Vi rör oss framåt i tiden och befinner oss nu i 2016. I ett dokument med titeln *Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan*, som är en del av utrikes- och försvarsutskottets betänkande och som dateras till den 13 december 2016, diskuteras bland annat Sveriges relation till Nato och Nato-samarbete. Sverigedemokraternas Björn Söder tar till orda, och i anförande 146 nämner han hur Sverigedemokraterna betraktar sådant (2016/17:UFöU1).

Söder menar att det svenska folket kan känna sig stolta över landets insatser i det krigshärjade Afghanistan. De svenska trupperna har kämpat med syfte att hjälpa Afghanistans befolkning och skapa demokrati, och gjort "utmärkt" ifrån sig.

Samtidigt menar Söder att Sverige har mycket begränsade militära resurser, och att dessa måste användas sparsamt. Enligt honom har Sverige redan gjort vad som är rimligt för Afghanistan, och att det nu ligger på afghanerna själva att försvara sig mot talibanerna. I "den bästa av världar" hade Sverige kunnat bidra med stabilitet och säkerhet överallt där det behövdes, men tyvärr finns inte möjligheten till det.

Resolute Support Mission är en Nato-ledd insats, vilket visserligen i sig inte framstår som ett problem. Det som enligt Söder är problematiskt är att Sverige "nästan helt" valt bort olika FN-ledda fredsbevarande insatser. Sverigedemokraterna ser att FN som det viktigaste internationella organet för att hantera fred och konfliktnågor, och att Sverige bör engagera sig i FN-sanktionerade insatser.

Vidare säger Söder att det är dags för Sverige att lägga fokuset på sitt eget försvar. Han refererar till "många år av politisk misskötsel" av det svenska försvaret. Faktiskt framstår denna misskötsel som mycket grov; han beskriver den som bortprioritering av "vårt eget existensförsvar" för att delta i internationella insatser i fjärran länder. Istället måste Sverige fokusera på att försvara sig självt mot möjliga hot i närområdet.

Ordalagen här är faktiskt ganska hårda. Meningen är att det svenska försvaret glömts bort till förmån för insatser i fjärran länder. Man får intrycket att sådana insatser måste tillåtas mycket sparsamt, och endast ifall de leds av FN. Eventuellt Nato-samarbete i sig kritiserar visserligen inte, men det framstår inte som något man bör sträva efter heller.

2017/01/11 Partiledardebatt

Partiledardebatten som kommer diskuteras nedan har hittats på riksdagens hemsida (2016/17:52). Något missvisande har protokollen datumet 2016 kopplat till det, men debatten i sig har ägt rum i januari 2017. Vi har därför beslutat att datera det till just 2017.

Den 11 januari 2017 hålls en partiledardebatt i riksdagen där samtliga partiledare diskuterar olika aktuella frågor. Statsminister Stefan Löfven inleder med att tala om den alltmer oroliga omvärlden. "Jag tror," säger han, "att många kommer minnas 2016 som ett orons år [...] Ett år då världen verkade lite grymmare, lite kallare, lite mer hatisk." (anf:1). I partiledardebatten diskuteras en rad olika ämnen, bland annat utbildning, klimatförändringar och terrorism. De

svenska försvaret tas också upp, och med det Sveriges relation till Nato. Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson uttalar sig i flera omgångar i dessa frågor.

I diskussionen kring säkerhetsläget i Östersjön, och det möjliga hotet från Ryssland, debatterar Åkesson med Kristdemokraternas Andreas Carlsson. När han tillfrågas om hur han ser hotet från Ryssland svarar Åkesson att han ser landet som det största "potentiella hotet" mot Sverige. Han ser dock inte att hotet är riktat främst mot Sverige utan mot andra stater i Sveriges omedelbara närhet. Han menar samtidigt att den svenska försvarsförmågan måste stärkas, något som enligt honom andra partier länge har ignorerat. (anf:77)

När det kommer till ett eventuellt medlemskap i Nato "bedömer" inte Åkesson och Sverigedemokraterna att det skulle hjälpa Sverige. Det skulle inte öka säkerheten i Sveriges del av världen att vara med i försvarsalliansen. Hur eller varför detta är fallet preciseras inte. Åkesson ifrågasätter dock inte det redan existerande partnerskapet med Nato eller andra internationella samarbeten som Sverige är engagerat i. "Jag vet dock inte om det finns någon här som är motståndare till att samarbeta med andra länder om säkerhets- och försvarspolitik" säger han. I vår mening tjänar detta argument till att illustrera att internationellt samarbete är någonting positivt och någonting som inte ifrågasätts av några krafter i riksdagen. Tvärt emot har samarbetet "varit bra". Åkesson poängterar också att han gärna hade sett ett större och utökat försvarssamarbete med Finland. (anf:79)

Ett av de stora argumenten mot medlemskap är frågan om svensk självständighet. Åkesson säger att både han och Sverigedemokraterna gärna ser svenskt samarbete med länder både i närområdet och i andra delar av världen, men att det måste ske med Sverige som självständig stat. I anförande 67 kritiserar Åkesson Centerpartiets partiledare Annie Lööf för hennes, i Åkessons mening, önskan att utöka samarbete med både Nato och EU. Åkesson menar att den typen av nära samarbeten - såsom medlemskap - leder till att Sverige förlorar politisk självkontroll till förmån för andra länder. Faktiskt uttalar han sig ganska hårt om en sådan möjlighet. Samarbete måste ske "ömsesidigt och på lika villkor" säger Åkesson, och avslutar med att konstatera att "EU eller Nato kommer aldrig vara den typen av samarbete för mig" (anf:67)

2020/12/14 Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande

I december 2020 diskuteras Sveriges försvar och säkerhet livligt i riksdagen. Landets säkerhetspolitiska inriktning för åren 2021–2025 ska beslutas. Bland annat föreslår det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet att man ska uttala en Nato-option. I slutändan innebär det att man vill att riksdagen ska rikta ett en uppmaning till regeringen upprätthåller möjligheten för Sverige att gå med i Nato. Det är således inte ett beslut om Nato-medlemskap, utan om att upprätthålla en sådan möjlighet. Detta beslut tas av riksdagen, men det är inte det som är i fokus för denna del av undersökningen - i stället är det Sverigedemokraternas uttalanden i debatten (2020/21:UFöU4)

Debatten äger rum den 14 december 2020 och uttalandena görs av Sverigedemokraternas riksdagsledamöter Björn Söder och Roger Richtoff.

Man kan börja med att konstatera att Sverigedemokraterna stöder en Nato-option. Samtidigt är Söder noga med att poängtera att Sverigedemokraterna, genom att stödja Nato-optionen, inte har förändrat sin uppfattning när det kommer till ett svenskt Nato-medlemskap, och att de

har likt tidigare avslagit försök att driva fram ett svenskt medlemskap. Tankarna och argumenten bakom detta diskuteras i resten av talet.

Som vi redan sett tidigare så är Sverigedemokraterna intresserade av att upprätthålla säkerhet och bidra till militär avspänning i Sveriges närområde. Däremot bör det inte ske via ett Nato-medlemskap. "Det är viktigt att inte rubba balansen i vårt närområde" säger Söder, ett argument som pekar mot Nato som en möjlig destabiliserande kraft. Samtidigt ser Söder inget problem med att Sverige ska kunna arbeta för att minska risken för militärt hot.

Sverigedemokraterna lyfter återigen fram värdet av ett förbund med Finland. Partiet har "i många år förespråkat att Sverige ska ingå ett defensivt försvarsförbund med Finland." Eftersom båda länderna ligger nära varandra och befinner sig i ungefär samma säkerhetspolitiska situation skulle ett sådant samarbete vara ett "mycket bra" alternativ för att skapa säkerhet i området. Sverige och Finland har "starka" band både i fråga om historia, kultur och politik enligt Söder. Ett eventuellt försvarsförbund hade därför tett sig naturligt (anf:7)

Söder menar att frågan om en svensk Nato-option inte är i sig kontroversiell. Han poängterar att det inte heller rör sig om ett faktiskt medlemskap. Däremot så måste Sverige och svenska makthavare förstå att det en option sätter krav på landets försvarskapacitet. Den militära förmågan måste utökas för att en möjlig framtida ansökan skulle kunna beviljas. Man kan i Söders tal se, likt tidigare, Sverigedemokraternas intresse för att Sverige ska ha en stark försvarsmakt som inte behandlas av andra (borgerliga och socialdemokratiska) regeringar som någonting man kan skära ner på när man vill få pengar till annat i statsbudgeten. "Man har mjölkat [budgeten] på pengar för att finansiera olika reformer," säger Söder, "Men det är slut med det nu". Även om Sverige inte går med i Nato så är en stärkt försvarsmakt endast positiv, eftersom det ger Sverige större handlingsutrymme i framtiden (anf:9)

Sverigedemokraterna menar också, säger Söder, att ett svenskt beslut om Nato-medlemskap bör vara kopplat till ett finskt sådant. Länderna bör formulera sig på ett "likvärdigt sätt" när det kommer till Nato. Sverigedemokraterna ställer sig inte emot en svensk Nato-option, utan menar att tillsammans med Finland så skulle det tjäna att stärka båda ländernas försvarsförmåga. Dock måste en folkomröstning hållas om ett medlemskap. (anf:7)

Roger Richtoffs inlägg i debatten har mer eller mindre samma innehåll som Söders. Han tar upp önskan om att bilda ett försvarsförbund med Finland, Sverigedemokraternas Nato-inställning, och riskerna som kan följa med ett medlemskap.

Först och främst så konstaterar han att Sverigedemokraterna inte på något sätt har förändrat sin politik. Richtoff insinuerar att det har skett "skriverier" och rykten om att Sverigedemokraterna har ändrat sig, men att detta inte är fallet. Partiet ser inte en nödvändighet att gå med i Nato. Inte heller anser de att det räcker med en majoritet i riksdagen för att godkänna ett medlemskap - en folkomröstning behövs. (anf:73)

Richtoff upprepar önskan om att närma sig Finland i försvarsfrågor. Däremot säger han mer om de risker som ett medlemskap i Nato hade kunnat medföra. Sverigedemokraterna ser enligt honom också att det skulle påverka säkerhetssituationen i Östersjöområdet. Varje sig Richtoff eller partiet anser att Östersjön som "Natoinnanhav" skulle främja säkerhet och politisk utveckling i denna del av Europa. "Låt det stå fullständigt klart för alla som lyssnar på detta!" Det är ett mycket definitivt svar på frågan, men mer specifika argument lyfts inte fram.

Richtoff tar även upp problem kopplade till svenskt militärt deltagande i utlandet. Exempel som lyfts fram är Afghanistan, Irak och Mali, där Sverige deltagit i projekt ledda av Natoländer. Richtoff hänvisar till den svenska Försvarsmakten då han säger att det är problematiskt - "omfattande och komplexa internationella insatser" har en negativ inverkan på det nationella försvaret. Faktiskt beskriver Richtoff det som "mycket allvarligt" att svensk försvarsförmåga ska urholkas för att främja projekt i fjärran länder. Sverige måste prioritera sitt eget försvar, och det är just där Sverigedemokraterna drar sin gräns. (anf:73)

3. Slutsats

Vi vill härmed sammanfatta analysen av riksdagsmaterial och debattartiklar samt dra slutsatser av vår undersökning.

I jämförelse med debattartiklarna, som vi snart kommer att återvända till, visar inte riksdagsmaterialet särskilt mycket variation. Inställningen till Nato verkar inte nämnvärt förändras. Sverigedemokraterna uppvisar genomgående ungefär samma uppfattning när det kommer till Nato och diverse försvarsfrågor. Nato som sådant ses generellt sett inte som någonting negativt - samtliga talare nämner att Nato och Sverige redan samarbetar i olika former. Det finns dock kritik. Sverigedemokraterna väver in sin Nato-kritik i sin argumentation för en starkare svensk försvarsmakt. Partiet ser ogärna att svenska styrkor deltar i militära insatser som inte är sanktionerade av FN, och Nato-ledda initiativ faller i den kategorien.

Det svenska försvaret ska vara fokuserat på Sverige och det omedelbara närområdet. Detta är en återkommande punkt. Partiets önskan att ingå en försvarsallians med Finland är återkommande och oförändrad i de analyserade dokumenten. Ryssland är ett möjligt hot, men det finns också en uppfattning om ett fullkomligt Nato-medlemskap skulle bidra till att provocera landet ytterligare. Det finns också farhågor om svensk autonomi. Den i vår mening hårdaste kritiken mot ett medlemskap kommer faktiskt från partiledare Jimmie Åkesson själv, som menar att ett sådant hade varit ett steg mot förlust av politisk autonomi till förmån till andra länder. Han likställer Nato och EU som organisationer där andra länder får större inflytande över svensk politik, och säger att alla former av samarbeten måste vara ömsesidiga, och att han inte ser Nato som en sådan form av samarbete.

Överlag visar inte riksdagsmaterialet inte någon markant förändring i Sverigedemokraternas syn på Nato. Ståndpunkterna gällande försvarsmakt står sig, och partiet visar inte upp något särskilt intresse att närma sig försvarsalliansen. Ett potentiellt problem med riksdagsmaterialet som är värt att nämna är att det är inte lika omfattande som debattartiklarna. Vi har fått en god spridning av artiklar över tidsperioden 2010–2022. Relevant material i riksdagsdebatter har varit svårare att få tag, vilket har lett till att de analyserats i betydligt mindre utsträckning än i artiklar. Trots det anser vi att riksdagsmaterialet har varit högst användbart, då det kan ses som den mesta direkta och offentliga formen av Sverigedemokraternas åsikt.

Vi går vidare till debattartiklarna. De har förmodligen varit det mest intressanta materialet vi har analyserat. Man kan se betydande förändringar med en växande positiv inställning till Nato-medlemskap. Mellan åren 2013 och 2019 finns det ett genomgående motstånd till medlemskap i Nato. Argumentationen emot medlemskapet grundar sig här främst i värden som svensk självständighet och alliansfrihet samt att respektera geopolitiska maktbalanser. Även kritik mot nedrustning har använts som argument för den egna försvarsförmågan över försvarsallianser. Försvarsförbund med Finland och övriga nordiska länder har presenterats

som “defensiva” alternativ till Nato-medlemskap vilket ansetts kunna öka säkerhetsrisken, det vill säga provocera Ryssland. År 2020 öppnar man upp för ett eventuellt Nato-medlemskap genom att propagera för en så kallad Nato-option vilken man anser viktig för att stärka samarbetet med Finland som har en sådan. Nato-optionen argumenteras möjliggöra ett medlemskap vid en försämrad säkerhetspolitisk situation. Fortsatt finns dock en skepticism gentemot medlemskap och det ses snarast som ett nödvändigt ont under svåra omständigheter.

Man poängterar även att en eventuell Nato-ansökan måste ske tillsammans med Finland och vara folkligt förankrad genom folkomröstning. I det nyaste materialet från mars och april 2022 förespråkar man ett medlemskap om Finland går med samt om “det säkerhetspolitiska läget kräver det”. Till synes har man således släppt kravet på folkomröstning för ett medlemskap och lutar sig till stor del på Finlands agerande i frågan. 2022 ser man även en förändrad syn på hur samarbete med Nato påverkar alliansfriheten. Tidigare gjordes även en tydlig åtskillnad mellan partnerskap och medlemskap medan Åkesson 2022 ger uttryck för att dessa partnerskap redan brutit alliansfriheten i någon grad vilket används som argument för ett potentiellt medlemskap. Således syns här en tydligare förändring än i riksdagsdebatterna vilket förmodligen kan förklaras av att det finns nyare material av detta slag då frågan om Nato blivit högaktuell.

Vad är då vår slutsats? Vi menar att Sverigedemokraternas inställning till Nato-medlemskap har förändrats i en positiv riktning, från tydligt motstånd till ett öppnande och sedan tydligt ja förutsatt att Finland går med. Utifrån vårt material, framför allt debattartiklarna, kan man se motstånd mellan åren 2013–2019, ett öppnande för medlemskap genom Nato-option 2020 och sedan förespråkande av medlemskap vid ett finskt inträde 2022. Även då man i materialet har betonat vikten av ett försiktigt framåtskridande i frågan är trenden tydlig i denna positiva riktning. Argumenteringen fortsätter bygga på att svensk försvarsförmåga bör stärkas. Även Finland spelar genomgående en viktig roll, då det är ett land som Sverigedemokraterna gärna vill se Sverige ha starka militära band med. I deras mening hör Sverige och Finlands försvarsförmåga samman, och beslut måste bygga på att båda länderna har samma åsikt och samma mål i hur de bör gå vidare.

Referenser

Litteratur:

- Dahl, Ann Sofie, 2019. *NATO: Historien om en försvarsallians i förändring*. Falun: ScandBook AB.
- Ericson, Magnus, 2021. "Liberalism" i Gustavsson, Jakob- Jonas Tallberg (red.), *Internationella relationer*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur, 83–99.
- Gustavsson, Jakob, 2021. "Utrikespolitiskt beslutsfattande" i Gustavsson, Jakob- Jonas Tallberg (red.), *Internationella relationer*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur, 313–332.
- Hall, Martin, 2021. "Realism" i Gustavsson, Jakob- Jonas Tallberg (red.), *Internationella relationer*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur, 65–81.
- Hellspong, Lennart, 2012. *Metoder för brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Kaldor, Mary, 2018. *Global Security Cultures*. Cambridge: Polity Press
- Morgan, Patrick, 2022. "Security in international politics: Traditional approaches" i Collins, Alan (red.), *Contemporary security studies*. 13–35

Databaser:

Mediearkiv: Retriever (Lunds universitetsbibliotek) https://app-retriever-info-com.ludwig.lub.lu.se/services/archive?languageCategory=lang_SV%2Clang_NO%2Clang_DA%2Clang_FI%2Clang_FS%2Clang_SE%2Clang_EN%2Clang_DE%2Clang_FR%2Clang_ES%2Clang_ZH%2Clang_ET%2Clang_LV%2Clang_LT%2Clang_PL%2Clang_PT

Riksdagens hemsida: <https://www.riksdagen.se/>

Riksdagstryck:

Betänkande 2016/17:UFöU1. *Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolut Support Mission i Afghanistan*.

Betänkande 2020/21:UFöU4. *Sammanstatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande*.

Interpellation 2014/15:101. *Saklig prövning av svenskt medlemskap i Nato*.

Protokoll 2016/17:52. *Riksdagens protokoll*.

Hämtat via retriever: Debattartiklar & intervjuer

Bergkvist, Frida, 2022. "SD öppnar för ja till Nato" *Dagens Nyheter*, Intervju. 2022-04-11

Jansson, Mikael, 2013. "Mikael Jansson (SD): Regeringen hycklar om försvaret", *Aftonbladet*, Debattartikel. 2013-01-31.

Jansson, Mikael- Björn Söder- Roger Richtoff- Jeff Ahl- Robert Stenkvisst, 2017. "SD: Sverige blir bonde på USA:s schackbräde" *Svenska Dagbladet*, Debattartikel. 2017-11-09

Jansson, Mikael- Roger Richtoff- Jeff Ahl, 2017. "Regeringen har blivit Putins nyttiga idioter" *Aftonbladet*, Debattartikel. 2017-02-02

Richtoff, Roger- Caroline Nordengrip- Josef Fransson- Björn Söder, 2019. "SD: Enfaldigt när partier ropar på Natoanslutning" *Svenska Dagbladet*, Debattartikel. 2019-02-15

Silverberg, Josefin, 2022. "Åkesson: Utesluter inte att vi hamnar i Nato så småningom" *SVT Nyheter*, Intervju. 2022-03-11

Åkesson, Jimmie- Björn Söder- Roger Richtoff, 2020. "Sverige bör hålla en dörr öppen till Nato" *Aftonbladet*, Debattartikel. 2020-12-09

Hemsidor/Onlinedokument:

Ideologi. *Sverigedemokraternas ideologi*.

https://ideologi.se/sverigedemokraterna/#Politisk_position Hämtat: 2022-04-03

Nato(a)- North atlantic treaty organization. *A short history of Nato*.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/declassified_139339.htm Hämtat: 2022-05-10.

Nato(b)- North atlantic treaty organization. *What is Nato?*. <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html> Hämtat: 2022-05-10

Nato(c)- North atlantic treaty organization. *Partnership interoperability initiative*.

https://www.nato.int/cps/em/natohq/topics_132726.htm Hämtat: 2022-05-10

Nato(d)- North atlantic treaty organization. *Relations with Sweden*.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52535.htm?selectedLocale=en Hämtat: 2022-05-10

Nato Sto- North atlantic treaty organization Science and technology organization. *The partnership for peace programme*. <https://www.sto.nato.int/Pages/partnership-for-peace.aspx> Hämtat: 2022-05-10.

Sjörén, Toiv, 2022. *Sifo väljarbarometer mars 2022*.

<https://www.kantarsifo.se/rapporter-undersokningar/sifo-valjarbarometer-mars-2022>
Hämtat: 2022-04-03

Sverigedemokraterna, 2019. *Sverigedemokraternas principprogram 2019*.

<https://ratatosk.sd.se/sd/wp-content/uploads/2020/11/16092141/Sverigedemokraternas-principprogram-2019.pdf>
Hämtat: 2022-04-03

Valmyndigheten, 2021. *Valresultat 2018*. <https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2018/valresultat.html> Hämtat: 2022-04-03